

**TERÉZIJE BALOGH JÁNOSNÉ HORVÁTH, TRI DOMOVINE JANKOVIĆ
VLASTELA – HRVATSKA, UGARSKA, AUSTRIJA – 99 MOZAIKA O PROŠLOSTI
OBITELJI I KULTURNE POVIJESTI, HRVATSKA NARODNOSNA SAMOUPRAVA
GRADA ČEPREGA, ČEPREG, 2019.**

U Čepregu (Csepregu) u Mađarskoj je sredinom rujna 2019. predstavljena knjiga o plemićkoj porodici Janković koja je dala velik doprinos za gospodarski napredak jednog dijela nekadašnje Požeške županije, posebno današnjeg daruvarsko-pakračkog prostora. Vlasnik ovih područja u drugoj polovini 18. stoljeća postao je Antun Janković (1729.–1789.) u čije vrijeme i njegovih slijednika ovo devastirano područje, kao posljedice osmanlijske vladavine, za sto je godina promijenilo izgled i dobilo prepoznatljivu gospodarsku cjelinu.

Do današnjih dana u svim provedenim anketama daruvarski građani smatraju pojedine članove ove porodice, uglavnom Antuna ili Julija (1820.–1904.), najzaslužnijim ličnostima iz daruvarske prošlosti, iako su i Ivan (Antunov brat), Izidor (Ivanov sin) također imali zasluge za njegov napredak. Uz njihove stvarne zasluge, tome su doprinijeli i Julije Kempf i Gjuro Szabo koji su više svojih radova posvetili starijoj daruvarskoj prošlosti i plemićkoj porodici Janković.

U novijoj povijesti Jankovićima su se vraćali mnogi daruvarski istraživači, ali su oni za svojem pisanju koristili uglavnom podatke koje je zapisao Julije Kempf u publikaciji *O grofovskoj porodici Janković- Daruvarskih*. Ostavština ove plemićke porodice veoma je opsežna i do danas nije u potpunosti objavljena. Osim toga daruvarski istraživači više su se bavili o njihovom doprinosu na hrvatskim prostorima, iako im je bilo poznato da su svoje posjede imali i u Mađarskoj i Austriji i da su neki njegovi članovi dio svog života provodili u Mađarskoj služeći se i mađarskim jezikom. Velik iskorak u boljem poznavanju ove plemićke porodice učinila je mađarska znanstvenica dr. Terézia Balogh Janosné Horváth kojoj su interes o Jankovićima dala njena etnološka istraživanja u kojima je nailazila i na tragove ove plemićke porodice. Presudila je u tone vjerojatno i činjenica da je ona bila rođena u Čepregu, gdje su Jankovići također imali svoje posjede i gdje i danas živi velika kolonija hrvatskih potomaka čiji su preci, kao i kod Hrvata u susjednoj Austriji, uzmakli pred osmanlijskom najezdom koja je trajala do druge konca 16. stoljeća.

Prije nego što je Tereza započela raditi na tom projektu, ona je u tri navrata posjetila Daruvar s jednom plemenitom namjerom. Prvi puta je bila u Daruvaru u listopadu 2009. godine kada je predložila Poglavarstvu Grada Daruvara da je voljna instalirati jednu stalnu postavu posvećenu obitelji Janković kakva je jedno vrijeme bila i u Čepregu. Pošto je Grad obećao prostor u Dvorcu, već u svibnju 2010. na svečani način postava je bila otvorena i održala se do današnjih dana. Početak plodne suradnje doveo je i dogovora između Poglavarstva Grada Daruvara i Tereze da ona napiše i jednu cjelovitu knjigu o toj porodici dopunjenom mnogim novim spoznajama.

Iako danas Tereza živi u Budimpešti, oko tristo kilometara od Čeprega, uhvatila se u koštac sa ovim velikim izazovnim poslom. Na njejoj je strani bila želja da to ostvari, zatim poznavanje mađarskog, latinskog i njemačkog jezika, čime je imala pretpostavke u istraživanju u mađarskim arhivima. Najveća joj je prepreka bilo nepoznavanje i razumijevanje hrvatskog jezika. Neke podatke na hrvatskom jeziku iz Hrvatske dobivala je od pojedinaca iz Daruvara, Pakraca, Požege i Zagreba, a u njihovom prevođenju na mađarski jezik obavljali su poznat mađarski istraživač hrvatskog porijekla Đuro (Gyorgy) Franković koji je živio u Pecsuhu i njena mlađa prijateljica Marija Kissne Kral iz Czeprega. Terezia je željela da ta knjiga bude tiskana na mađarskom i hrvatskom književnom jeziku. Tu je očekivala ispomoći Ogranka Matice hrvatske u Daruvaru što je bilo dogovoreno već 2010. godine s Poglavarstvom Grada. Kontakt s Ogrankom jedno je vrijeme funkcionirao pa je Terezia povremeno slala zgotovljene dijelove tekstova prevedenih na jezik tamošnjih Hrvata, a prevodila ih je Marija Kral. U toj izmjeni informacija bilo je povremenih zastoja, nekad iz opravdanih, a ponekad iz teško shvatljivih razloga. Zbog prolaska vremena i jednog kraćeg zastoja, nakon Frankoviće smrti Tereza je prekinula sve veze s Daruvarom i prihvatila ponudu *Hrvatske narodne samouprave grada Čeprega* pa je knjiga predstavljena na svečani način u Čepregu 2019. godine. Lektorski posao bio je povjeren Nikoli Benčiću (Bencsicsu) iz Eisenstadta, a na predstavljanju u kulturnom programu nastupili su i neke hrvatske kulturne grupe iz nekih mjesta Mađarske, Austrije i Slovačke, dok je iz Hrvatske gostovalo Pjevačko društvo iz Pakraca. Tom je prilikom potpisana i kulturna suradnja između Pakraca i Čeprega. U svakom slučaju ova je knjiga dodatno obogatila dio daruvarske prošlosti za razdoblje 18.- 19. stoljeća.

Vjenceslav Herout